

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.011.02.2021

Pan
Piotr Walkowski
Prezes Zarządu
Wielkopolskiej Izby Rolniczej

Wielkopolska Izba Rolnicza
ul. Gołęcińska 9
60-626 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/091 – Wykorzystanie środków publicznych na działalność izb rolniczych

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wielkopolska Izba Rolnicza w Poznaniu 60-626 Poznań, ul. Gołęcińska 9 (dalej: Izba albo WIR).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Walkowski, od 15 marca 2007 r. Prezes Zarządu WIR (dalej: Prezes)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja i wykonywanie ustawowych oraz zleconych zadań przez izbę rolniczą. 2. Współdziałanie izby rolniczej z organami publicznymi oraz z innymi podmiotami w zakresie realizacji ustawowych zadań lub zleconych innymi ustawami. 3. Gospodarka finansowa oraz wykorzystanie majątku izby rolniczej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018 – 2020 ¹ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu.
Kontrolerzy	1. Maciej Kowalski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/46/2021 z 19 kwietnia 2021 r., 2. Marcin Kaczmarek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/48/2021 z 20 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-4, 1562-1566)

¹ Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

WIR realizowała wszystkie zadania wymienione w art. 5 ust. 1 ustawie z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych⁴ (dalej: uir), z wyjątkiem zadań ujętych w punkcie 9, co wynikało z przyczyn niezależnych od Izby. Wykonywano również zadania przypisane WIR innymi ustawami, które podobnie jak zadania z uir, wykazywano w corocznych sprawozdaniach. Uchwały podejmowane przez organy WIR były terminowo przekazywane Wojewodzie Wielkopolskiemu (dalej: Wojewoda), który w żadnym przypadku nie stwierdził ich nieważności. Zasady działania rad powiatowych WIR były szczegółowo ustalone, a swoje zadania rady te realizowały w pełnym zakresie. Izba prawidłowo określiła zasady gospodarki finansowej, a kontrolę działalności finansowej WIR przypisano Komisji Rewizyjnej. Komisja ta nie przeprowadzała jednak kontroli działalności rad powiatowych Izby oraz prac Biura Izby, co nie sprzyjało optymalizacji ich funkcjonowania. Nie sporządziła też jednego sprawozdania ze swej działalności w 2019 r., a także pięciu z sześciu protokołów pokontrolnych w latach 2018-2020. Ponadto, przyjęty w WIR sposób rozliczania zwrotu kosztów podróży służbowych członkom rad powiatowych nie zapewniał ponoszenia tych kosztów przez Izbę w prawidłowych kwotach. NIK dostrzega jednocześnie, że dla skutecznej realizacji zadań WIR dysponowała biurami we wszystkich powiatach województwa, co ułatwiało rozwiązywanie problemów rolnictwa i reprezentowanie interesów członków Izby.

WIR wykorzystwała środki finansowe na realizację zadań ustawowych i statutowych. Kierując się dobrą sytuacją finansową Izby, nie wnioskowano natomiast do Krajowej Rady Izb Rolniczych (dalej: KRIR) o wyrównanie dochodów w związku z udzielonymi w gminach ulgami, zwolnieniami, umorzeniami i zaniechaniem poboru podatku rolnego, pozbawiając się w ten sposób dodatkowych, potencjalnych środków. W każdym z trzech lat objętych kontrolą, w stosunku do niektórych wydatków, najpierw ich dokonywano, a dopiero potem wprowadzano je do planu finansowego WIR.

III Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i wykonywanie ustawowych oraz zleconych zadań przez izbę rolniczą

Opis stanu faktycznego

1. Statut Izby nadano uchwałą nr 3 Walnego Zgromadzenia WIR z 25 lutego 1999 r.⁶ Wskazano w nim, że poza zadaniami określonymi w uir, WIR realizuje takie zadania jak m.in. krzewienie i pielęgnowanie wielkopolskiej kultury ludowej oraz jednoczenie środowiska rolniczego dla harmonijnego rozwoju społeczności lokalnych na terenach wiejskich. Statut zawierał wszystkie elementy ujęte w art. 8 ust. 2 uir.

(akta kontroli str. 7-21)

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1027.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Obowiązujący tekst jednolity dokumentu stanowi załącznik do uchwały nr 4 III Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 19 czerwca 2020 r.

W związku z pandemią COVID-19, w czerwcu 2020 r. wprowadzono do Statutu postanowienia dotyczące prowadzenia obrad Walnego Zgromadzenia w trybie zdalnym.

(akta kontroli str. 8-9)

Zadania w zakresie gospodarowania finansami i majątkiem Izby, stosownie do wymogów art. 8 ust. 2 pkt 10 uir, określono w Statucie – w rozdziale VIII Gospodarka Izby. Zgodnie z § 27 ust. 4 Statutu, wszystkie sprawy niezastrzeżone uir lub Statutem dla innych organów Izby, w szczególności prowadzenie gospodarki finansowej Izby oraz ustalanie zasad wynagrodzenia pracowników Biura Izby (w tym jego dyrektora)⁷ należały do właściwości Zarządu WIR⁸. W myśl § 60 ust. 1 i 2 Statutu, Izba prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu⁹ uchwalanego, nie później niż do 30 kwietnia danego roku, przez Walne Zgromadzenie¹⁰. Do kompetencji tego organu należy również dysponowanie majątkiem Izby oraz uchwalanie wydatków nieprzewidzianych w budżecie. Według § 64 Statutu, pociągające za sobą zobowiązania finansowe wnioski i uchwały Walnego Zgromadzenia lub Zarządu ustalają jednocześnie źródła, z których zostaną one pokryte. W okresie objętym kontrolą Walne Zgromadzenie oraz Zarząd Izby realizowały swoje zadania zgodnie z regulacjami zawartymi w Statucie.

(akta kontroli str. 7-30)

W Statucie nie odnoszono się bezpośrednio do przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹¹ jednakże regulacje w nim zawarte nie były z tymi przepisami sprzeczne. Prezes podał, że Zarząd prowadząc gospodarkę finansową Izby kieruje się wytycznymi zawartymi w art. 44 ust. 3 ww. ustawy, wydając środki w sposób celowy i oszczędny, w sposób umożliwiający terminową realizację zadań w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Dodał, że w przypadku ewentualnych wątpliwości Zarząd zasięga opinii Głównej Księgowej oraz radcy prawnego.

(akta kontroli str. 1249-1257)

W uchwałach w sprawie uchwalenia budżetu WIR na lata 2018¹², 2019¹³ i 2020¹⁴ także ujęto regulacje w zakresie gospodarowania finansami i majątkiem Izby. Dotyczyły one m.in. przeznaczenia niewykorzystanych środków na działalność statutową rad powiatowych, upoważnienia Zarządu WIR do przenoszenia środków finansowych zapisanych w budżecie pomiędzy poszczególnymi paragrafami, jak również zaciągania przez Zarząd zobowiązań finansowych. Poza tym, w powyższym zakresie Główna Księgowa wskazała na takie uregulowania wewnętrzne WIR, jak m.in.: Regulamin Wynagradzania¹⁵, Regulamin Gospodarowania Środkami ZFŚS¹⁶, Instrukcję wewnętrzną sporządzania, kontroli i obiegu dokumentów¹⁷ oraz Politykę Rachunkowości¹⁸.

(akta kontroli str. 31-34)

⁷ Biuro Izby podlega Zarządowi, który przy jego pomocy realizuje swoje zadania.

⁸ Tekst jednolity Regulaminu Pracy Zarządu WIR stanowi załącznik do Uchwały nr 7 III Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 19 czerwca 2020 r.

⁹ Jego projekt przygotowuje Zarząd WIR po rozpatrzeniu uwag komisji budżetowej.

¹⁰ Tekst jednolity Regulaminu Obrad Walnego Zgromadzenia stanowi załącznik do uchwały nr 5 III Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 19 czerwca 2020 r.

¹¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, dalej: ufp.

¹² Uchwała nr 3 XI Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 29 listopada 2017 r.

¹³ Uchwała nr 2 XV Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 10 grudnia 2018 r.

¹⁴ Uchwała nr 8 II Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 6 grudnia 2019 r.

¹⁵ Załącznik nr 4 do Uchwały nr 38/2016 Zarządu WIR z 12 września 2016 r.

¹⁶ Zarządzenie nr 3/2017 Dyrektora Biura WIR z 19 czerwca 2017 r.

¹⁷ Zarządzenie nr 4/2013 Dyrektora Biura WIR z 20 sierpnia 2013 r.

¹⁸ Uchwała nr 6/2020 Zarządu WIR z 9 listopada 2020 r.

Kontrolę działalności finansowej Izby, w § 25 pkt 3 Statutu, przypisano Komisji Rewizyjnej, dla której, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 4 uir, uchwalono Regulamin Pracy¹⁹. W okresie objętym kontrolą skład komisji obecnej²⁰ oraz poprzedniej²¹ kadencji był zgodny z art. 16 ust. 1 i 3 uir. Zakres przypisanych jej w Statucie zadań odpowiadał wymogom art. 16 ust. 2 uir²². Jednym z zadań tam wskazanych było podejmowanie uchwały w sprawie wyboru podmiotu uprawnionego do badania rocznego sprawozdania finansowego. Uchwał tych w okresie objętym kontrolą nie podejmowano, co Prezes WIR wyjaśnił niespełnianiem przez Izbę warunków zobowiązujących podmiot do badania sprawozdania finansowego wynikających z art. 64 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²³. Przewodnicząca oraz byli Przewodniczący Komisji Rewizyjnej dodali także, iż przepis art. 16 ust. 2 pkt 4 uir związany z tym obowiązkiem jest niejednoznaczny i ustawodawca nie przesądził w nim o obowiązku przeprowadzenia corocznego audytu przez wyspecjalizowany podmiot lecz jedynie określił organ Izby właściwy do dokonania takiego wyboru w przypadku podjęcia decyzji o przeprowadzeniu takiego badania.

(akta kontroli str. 6, 15, 35-40 1244-1248, 1262-1266, 1231-1238)

W okresie objętym kontrolą, Komisja Rewizyjna odbyła siedem zebrań²⁴ co było zgodne z Regulaminem Pracy ww. komisji. W trakcie sześciu tych posiedzeń²⁵, w zakresie wykorzystania majątku i środków finansowych WIR, przeprowadzano kontrole w następujących zakresach:

- 1) wykonania budżetu Izby za rok 2017 pod kątem oceny gospodarki finansowej prowadzonej przez Zarząd WIR oraz analizę sprawozdania merytorycznego z prowadzonej działalności ustawowej i statutowej,
- 2) zatrudnienia pracowników w biurach powiatowych i realizacji zaleceń pokontrolnych Komisji Rewizyjnej z dnia 6 grudnia 2017 r.²⁶,
- 3) realizacji projektów dofinansowanych ze środków KSOW²⁷ w 2017 i 2018 r. oraz wykonania budżetu WIR za rok 2018 pod kątem oceny gospodarki finansowej prowadzonej przez Zarząd WIR oraz analizę sprawozdania merytorycznego z prowadzonej działalności ustawowej i statutowej,
- 4) projektu budżetu WIR na rok 2020 przygotowanego przez Zarząd, pod kątem oceny wielkości założonych środków w planie budżetowym na wydatki według poszczególnych pozwalających na właściwe wykonywanie zadań ustawowych i statutowych przez wszystkie organy WIR i komórki organizacyjne Biura WIR,

¹⁹ Tekst jednolity Regulaminu Pracy Komisji Rewizyjnej WŚIR stanowi załącznik do Uchwały nr 6 III Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 19 czerwca 2020 r., dalej: Regulamin Pracy Komisji Rewizyjnej.

²⁰ Działająca w trakcie kontroli w składzie wskazanym w Uchwale nr 2 I Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 19 sierpnia 2019 r.

²¹ Wskazany w Uchwale nr 2 I Walnego Zgromadzenia WIR z dnia 1 lipca 2015 r.

²² W Statucie przypisano komisji także dodatkowe zadania niewskazane w uir, takie jak m.in.: kontrola działalności zarządu i rad powiatowych Izby, prac Biura Izby oraz wykonywania przez zarząd uchwał i wniosków rad powiatowych Izby.

²³ Dz. U. z 2021 poz. 217, ze zm. Zgodnie z przywołanym przepisem, badaniu podlegają m.in. roczne sprawozdania finansowe kontynuujących działalność jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdania finansowe, spełniły co najmniej dwa z następujących warunków: a) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób, b) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2 500 000 euro, c) przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5 000 000 euro.

²⁴ W dniach: 17 kwietnia i 27 listopada 2018 r., 9 maja, 19 sierpnia i 6 grudnia 2019 r., 5 czerwca i 9 listopada 2020 r.

²⁵ Poza spotkaniem w dniu 19 sierpnia 2019 r., na którym dokonano wyboru nowej przewodniczącej.

²⁶ Dotyczyły kontroli działalności Zarządu WIR w zakresie nadzoru właścicielskiego nad Spółką Rol-Wir.

²⁷ Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich.

5) sprawozdania finansowego oraz sprawozdania z wykonania budżetu WIR za rok 2019 pod kątem oceny gospodarki finansowej prowadzonej przez Zarząd WIR i opracowania wniosku absolutoryjnego,

6) wykonania budżetu Izby za I półrocze 2020 r. pod kątem oceny gospodarki finansowej prowadzonej przez Zarząd WIR.

Z powyższych kontroli sporządzono jeden protokół pokontrolny Komisji Rewizyjnej z 27 listopada 2018 r., który przekazano Zarządowi 11 grudnia 2018 r. Obejmował on zakres przedmiotowy kontroli wskazany powyżej w pkt 2. Nie sporządzono protokołów z kontroli przeprowadzonych na pozostałych pięciu zebraniach²⁸.

(akta kontroli str. 39-40, 43-67, 1244-1248)

W badanym okresie sporządzono pięć - zamiast co najmniej sześciu - sprawozdań z działalności tej komisji, po dwa w roku 2018 i 2020 oraz jedno w 2019 r.²⁹

(akta kontroli str. 72-77, 1220-1226, 1262-1266)

Komisja Rewizyjna nie przeprowadziła w latach 2018 – 2020 kontroli działalności rad powiatowych Izby oraz prac Biura Izby, o której to kontroli mowa w § 25 pkt 6 Statutu³⁰. Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej wyjaśniła m.in., że kontrole działalności rad powiatowych nie były wykonywane ze względu na brak wskazań ze strony Walnego Zgromadzenia, jak również z uwagi na zapoznavanie się członków Komisji Rewizyjnej z działalnością tych rad poprzez kwartalne sprawozdania. Dodała, że Komisja ma wgląd we wszystkie dokumenty związane m.in. działalnością Biura.

Dostrzegając szeroki zakres zadań Komisji Rewizyjnej, NIK wskazuje, że nieprzeprowadzanie ww. kontroli na przestrzeni co najmniej trzech lat nie sprzyjało optymalizacji funkcjonowania rad powiatowych WIR oraz jej Biura. Mogło także przyczynić się do utrzymywania się w całym okresie objętym kontrolą nieprawidłowości polegającej na tym, że przyjęty w Izbie sposób rozliczania zwrotu kosztów podróży służbowych członkom rad powiatowych nie zapewniał ponoszenia tych kosztów przez Izbę w prawidłowych kwotach³¹.

(akta kontroli str. 6, 43-55, 72-77, 1227-1230, 1239-1240, 1259-1261)

WIR nie dysponowała listami swych członków według stanu na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą. Prezes wyjaśnił, że spisy członków Izby, jako spisy osób uprawnionych do udziału w wyborach do nich, przygotowywane były przez gminy, w ramach zadań związanych z przeprowadzaniem wyborów do izb. W wyborach zorganizowanych w 2019 r. KRIR³² zwolniła z obowiązku przeprowadzania głosowania w okręgach (gminach), w których liczba kandydatów do rady powiatowej była równa lub mniejsza od liczby mandatów, wobec czego gminy te nie przygotowały spisu wyborców. Z danych uzyskanych w trakcie wyborów przeprowadzonych w 2015 r. wynikało, że na listach uprawnionych do głosowania było 298 115 osób. Dyrektor Biura Izby (dalej: Dyrektor) podkreślił, że zarówno przy wyborach w 2015 r. jak i 2019 r. gminy miały problemy z uzyskaniem danych na temat podatników podatku dochodowego z działów specjalnych produkcji rolnej, gdyż urzędy skarbowe nie chciały ich udostępniać, wskazując jako podstawę tego działania tajemnicą skarbową.

(akta kontroli str. 78-87, 1249-1258)

²⁸ O czym więcej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

²⁹ O czym więcej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

³⁰ Do zadań komisji rewizyjnej należy m.in. kontrola działalności zarządu i rad powiatowych Izby oraz prac biura Izby.

³¹ Opisanej w punkcie trzecim sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

³² Uchwała nr 1/2019 KRIR z 25 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania wyborów do walnych zgromadzeń izb rolniczych.

W składanych co dwa lata sprawozdaniach z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego SOF-4s, za 2018 i 2020 r., zamiast liczby członków Izby wykazano liczbę członków rad powiatowych Izby oraz nie ujawniono otrzymanych przychodów z funduszy europejskich.

Zastępujący Dyrektora starszy specjalista ds. ekonomii wyjaśnił, że wynikało to z ww. przyczyn tj. braku aktualnych danych o liczbie członków WIR, a co do drugiej kwestii - z błędów technicznych podczas wypełniania formularzy w formie elektronicznej przez portal sprawozdawczy Głównego Urzędu Statystycznego³³.

(akta kontroli str. 2222-2242)

W związku z wyborami do Walnego Zgromadzenia Izby VI kadencji w 2019 r., podejmowane działania informacyjno-promocyjne polegały przede wszystkim na zamieszczaniu od kwietnia do lipca 2019 r. artykułów i informacji w bezpłatnym biuletynie WIR „Siewca”³⁴. Ponadto opracowano i rozdyskrebowano³⁵ pięć tysięcy plakatów wyborczych, za łączną kwotę 1,1 tys. zł³⁶.

Dyrektor dodał, że korespondencja na temat wyborów była również kierowana do poszczególnych gmin z prośbą o spowodowanie - na miarę posiadanych możliwości - nagłośnienia w miejscowej prasie lub biuletynie informacyjnym urzędu gminy terminu wyborów, miejsca głosowania oraz obwieszczenia o liście kandydatów na członków rad powiatowych w okręgu.

(akta kontroli str. 88-98, 1249-1257)

Prezes wyjaśnił, że już w grudniu 2018 r. WIR zwracała uwagę KRIR na niefortunny termin wyborów, z uwagi na okres najintensywniejszych prac polowych dla rolników³⁷. Apel ten skierowano także w lutym 2019 r. do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi³⁸. Prezes wskazał również m.in. na ograniczenia ustawowe co do kompetencji izb i posiadanie statusu jednej z wielu instytucji rolniczych. Na zaniżenie frekwencji, w jego ocenie, wpływ ma również to, że rolnik posiadający grunty w kilku gminach, znajduje się na kilku listach do głosowania, natomiast z reguły korzysta z przysługującego mu prawa wyborczego w lokalu najbliższym jego miejscu zamieszkania.

(akta kontroli str. 99-103, 1249-1257)

2. W latach objętych kontrolą w planach pracy Izby³⁹ pośrednio odnoszono się do wszystkich zadań wymienionych w art. 5 ust. 1 uir⁴⁰, uszczegóławiając sposoby ich realizacji. W dokumentach tych określano również priorytetowe zagadnienia pod kątem planowanych przez Izbę działań oraz podstawy finansowe dla realizacji tych planów.

(akta kontroli str. 104-136)

WIR w latach 2018 – 2020 nie realizowała żadnych zadań z zakresu administracji rządowej lub samorządowej, ponieważ takich zadań Izbie nie zlecano. Ostatnie tego

³³ M.in. w niektórych przypadkach aplikacja nie zatwierdzała formularza przy wypełnieniu określonych rubryk.

³⁴ Zgodnie z umową o współpracy z dnia 29 grudnia 2015 r. pomiędzy WIR a Polskim Wydawnictwem Rolniczym jako dodatek do Tygodnika Poradnika Rolniczego drukowany w nakładzie 10 800 egzemplarzy co miesiąc.

³⁵ Plakat wyborczy pracownicy biur powiatowych Izby dystrybuowali do urzędów gmin oraz do sołtysów.

³⁶ Poza tym 500 plakatów wyborczych otrzymanych z KRIR przekazano podczas szkolenia dla członków komisji wyborczych.

³⁷ Korespondencja WIR.BW.WL.3389.2018 z 4 grudnia 2018 r.

³⁸ Korespondencja WIR.BW.KP.677.2019 z 27 lutego 2019 r.

³⁹ Odpowiednio za lata 2018, 2019 i 2020 plany stanowiły załączniki do uchwał:

- nr 3 XI Walnego Zgromadzenia WIR V kadencji z 29 listopada 2017 r.;

- nr 2 XV Walnego Zgromadzenia WIR V kadencji z 10 grudnia 2018 r.;

- nr 8 II Walnego Zgromadzenia WIR VI kadencji z 6 grudnia 2019 r.

⁴⁰ Za wyjątkiem nierealizowanego, z przyczyn niezależnych od WIR, zadania ujętego art. 5 ust. 1 pkt 9 uir, o czy także dalej.

typu zadanie było realizowane w latach 2004 – 2009 i było ono związane z programem dofinansowania do wapnowania gleb rolniczych⁴¹.

(akta kontroli str. 137-144)

W kontrolowanym okresie Izba nie otrzymywała do zaopiniowania projektów aktów prawa miejscowego dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych przekazanych przez organy administracji rządowej lub samorządu terytorialnego. Dyrektor wyjaśnił, że WIR nie dysponuje informacjami na temat przyczyn niewystępowania o tego typu opinie.

(akta kontroli str. 145)

W celu realizacji zadań zleconych lub ustawowych Izba w okresie objętym kontrolą nie utworzyła spółki prawa handlowego⁴², fundacji lub stowarzyszenia, ani nie zlecała wykonania tych zadań, jak również nie wносиła do takich podmiotów majątku ani środków finansowych. Na dzień 31 grudnia 2020 r. WIR posiadała udziały w pięciu podmiotach, w tym trzech spółkach prawa handlowego, jednej fundacji i w jednym banku spółdzielczym. Prezes podał, że spółki te prowadzą komercyjną działalność gospodarczą w obszarze przemysłu rolno-spożywczego, natomiast działalność ww. fundacji jest zgodna z działalnością statutową Izby⁴³.

(akta kontroli str. 146-153, 1249-1257)

Szczegółowej analizie poddano wybrane, niżej opisane zadania, wymienione w katalogu zawartym w art. 5 ust 1 uir.

2.1 Stosownie do wymogów art. 5 ust. 1 pkt 1 uir, w okresie objętym kontrolą w Izbie sporządzono i przedstawiono organom administracji rządowej i samorządu terytorialnego 2 639 opinii, ocen analiz i wniosków z zakresu produkcji rolnej oraz rynku rolnego, w tym: 697 w 2018 r., 1 033 w 2019 r. oraz 909 w 2020 r.

(akta kontroli str. 154-222, 1000-1013)

W 2018 r. najwięcej opinii (216) dotyczyło rękojmi należytego prowadzenia działalności rolniczej dla Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR). W latach 2019 i 2020 najwięcej opinii (odpowiednio: 476 oraz 475) sporządzono w sprawie rocznych planów łowieckich. Przygotowywano również opinie dotyczące takich spraw jak m.in.: cen żyta dla potrzeb naliczania podatku rolnego dla gmin (109 w 2018 r., 112 w 2019 r. oraz 101 w 2020 r.) oraz dotyczące rozdysponowania gruntów z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa dla KOWR (odpowiednio: 66, 97 oraz 44).

(akta kontroli str. 158-237, 942-950)

Poza tym, w zakresie tego zadania, sporządzono również 263 analizy, oceny i wnioski⁴⁴, które dotyczyły w szczególności takich spraw jak: sytuacja ekonomiczna rolników, dopłat i dotacji, ASF⁴⁵, klęski suszy, szkód łowieckich oraz bezpieczeństwa rolników i ich gospodarstw. Większość z nich kierowano do: MRiRW⁴⁶ (89), KRIR (51) oraz Wojewody (23).

(akta kontroli str. 158-167, 295-341)

2.2. Realizując zadanie wskazane w art. 5 ust. 1 pkt 2 uir, w Izbie w latach 2018-2020 sporządzono 222 opinie (53 w 2018 r., 82 w 2019 r. i 87 w 2020 r.) dotyczące

⁴¹ Zadanie zostało zlecone przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

⁴² Izba jest 100% udziałowcem ROL-WIR sp. z o.o. utworzonej 15 listopada 1999 r. W okresie objętym kontrolą spółka ta nie realizowała zadań ustawowych Izby.

⁴³ Celem fundacji jest m.in. zrównoważony rozwój obszarów wiejskich powiatu słupeckiego poprzez efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych oraz potencjału społeczno-gospodarczego powiatu.

⁴⁴ Z tego: 106 w 2018 r., 64 w 2019 r. oraz 93 w 2020 r.

⁴⁵ Afrykański pomór świń.

⁴⁶ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

projektów aktów prawnych, na wniosek KRIR. Poza tym zainicjowano 31 (odpowiednio sześć, 10 i 15) własnych regulacji prawnych, z czego większość (16) skierowano do MRiRW oraz osiem do KRIR. Opinie te kierowano również do Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz ówczesnych Ministerstw Klimatu i Środowiska. Dominującymi kategoriami propozycji zmian w przepisach była poprawa sytuacji ekonomicznej rolników⁴⁷, w tym regulacji dotyczących dopłat i dotacji⁴⁸, kompetencji izb rolniczych⁴⁹, ASF⁵⁰ jak również propozycje uregulowań dotyczących zagrożeń dla rolnictwa wynikających z sytuacji epidemiologicznej⁵¹.

(akta kontroli str. 154-167, 342-497)

2.3. W zakresie ujętej w art. 5 ust. 3 uir działalności na rzecz tworzenia rynku rolnego oraz poprawy warunków zbytu płodów rolnych i produktów rolnych, w WIR w szczególności podejmowano działania w zakresie rynku trzody chlewnej, która – jak pisał Dyrektor – ma strategiczne znaczenie dla województwa wielkopolskiego, gdzie produkcja tego mięsa sięga 35% ogółu produkcji krajowej. Poza tym, koncentrowano się również na rynku wołowiny – która w opinii Dyrektora stanowi jedno z głównych źródeł utrzymania wielu mniejszych gospodarstw rolnych – promocji uprawy soi „non-gmo”⁵² oraz ogólnej promocji lokalnych produktów dystrybuowanych w rolniczym handlu detalicznym.

Realizując to zadanie m.in. opublikowano na stronie internetowej Izby serie 53 artykułów⁵³ takich jak m.in.: „Szparagi – warzywo o wielu zaletach”, „Integracja agrobiznesu”, „Soja w roli głównej”, „Łańcuch spożywczy” oraz „Wołowina i mleko w kryzysie”. Wystosowano też w ramach tego zagadnienia 25 pism⁵⁴ w tym do Prezesa KRIR, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Premiera RP. Ponadto realizując te zadania organizowano przedsięwzięcia takie jak:

- Wielkopolskie Forum dotyczące trzody chlewnej w Lipnie – 30 stycznia 2018 r.,
- Wielkopolskie Święto Soi – 7 września 2018 r. w Nowych Skalmierzycach,
- Debata „Wielkopolskie rolnictwo wobec współczesnych zagrożeń” – 13 lutego 2019 r. w Instytucie Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich,
- III Ogólnokrajowa konferencja na temat śruty rzepakowej – 19 listopada 2019 r. we Włoszakowicach,
- „Manewry polowe z soją” – 15 czerwca 2020 r. w Nowych Skalmierzycach,
- III Wielkopolskie Święto Soi – 5 września 2020 r. w Nowych Skalmierzycach.

(akta kontroli str. 154-157, 498-559)

2.4 W ramach obowiązków wynikających z art. 5 ust. 1 pkt 4 uir, w Izbie, przy pomocy autorskiego programu sprawozdawczego⁵⁵, prowadzono comiesięczne notowania cen płodów rolnych i środków do produkcji rolnej⁵⁶.

⁴⁷ Np. w marcu 2020 r. przedstawiono KRIR koncepcję zwolnienia rolników do 30 roku życia z obowiązku opłacania KRUS.

⁴⁸ Np. w czerwcu 2018 r. w zakresie dopłat do paliw rolników postulowano do MRiRW o zmianę przepisów skutkujących uwzględnieniem zwiększonego kosztu zużycia paliwa w przypadku produkcji zwierzęcej.

⁴⁹ Np. w grudniu 2019 r. proponowano KRIR rozwiązanie umożliwiające prowadzenie działalności gospodarczej m.in. w zakresie certyfikacji i dopuszczania do obrotu maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie.

⁵⁰ Np. w maju 2020 r. przedstawiono Premierowi RP propozycje dotyczące zniesienia ograniczeń wynikających z nałożonych stref zagrożenia ASF.

⁵¹ Np. w kwietniu 2020 r. postulowano do MRiRW o wprowadzenie regulacji umożliwiających świadczenie prac sezonowych przez cudzoziemców (w tym przede wszystkim pracowników z Ukrainy).

⁵² W celu zwiększenia konkurencyjności dla importu tego surowca z krajów Ameryki Południowej oraz USA.

⁵³ Z tego: cztery w 2018 r., dziewięć w 2019 r. oraz 40 w 2020 r.

⁵⁴ Z tego: pięć w 2018 r., 10 w 2019 r. oraz 10 w 2020 r.

⁵⁵ Obejmującego swym zakresem: dziewięć produktów pochodzenia roślinnego, osiem produktów pochodzenia zwierzęcego, 15 asortymentów środków produkcji i sześć rodzajów usług rolniczych.

⁵⁶ <http://wir.org.pl/asp/ceny-produktow-pochodzenia-roslinnego>, 186., 1

Dyrektor podał, że uzyskane wartości były analizowane, uśredniane i przenoszone do kalkulacji rolniczych publikowanych na stronach internetowych WIR i „Wiadomości Rolniczych Polska”. Końcowe fragmenty każdej kalkulacji zawierały przykładowe obliczenia efektywności danej działalności produkcyjnej, które można odnieść do poszczególnych działalności we własnym gospodarstwie, w kontekście racjonalności przedsięwzięcia i jego efektywności ekonomicznej.

W Izbie dokonywano także cotygodniowych notowań cen artykułów rolno-spożywczych, które po zebraniu przez pracowników poszczególnych biur powiatowych przesyłane były przez WIR do MRiRW drogą elektroniczną. Ministerstwo na stronie internetowej publikowało te zestawienia dla całego kraju w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej.

Poza tym w WIR badano rynek cen tucznika, a stworzone kalkulacje przedstawiały detaliczną wartość nieprzetworzonego mięsa pochodzącego z jednego tucznika⁵⁷. Kalkulacje te sporządzono oraz udostępniono na stronie internetowej Izby w 2019 oraz 2020 r.

(akta kontroli str. 560-602)

2.5. W zakresie realizacji zadania wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 6 uir, WIR zorganizowała: w 2018 r. – 24 spotkania w 13 kategoriach tematycznych łącznie dla 1 150 uczestników, w 2019 r. – 20 dotyczących 11 zagadnień dla 1 537 osób oraz w 2020 r. – 14 dla 785 osób w ramach czterech tematów. W 2018 r. największą zainteresowaniem cieszyło się zagadnienie „Rolnicze wykorzystanie oraz ochrona wód przed zanieczyszczeniami”, które zgromadziło 294 osoby oraz szkolenie na temat procedur szacowania szkód łowieckich dla 216 osób. W kolejnym roku największym zainteresowaniem cieszyły się „Jesienne pokazy polowe” (560 osób) oraz zagadnienie dotyczące problemów z ASF (426 osób). W 2020 r. najwięcej uczestników zgromadziło szkolenie na temat uboju gospodarczego (658 osób). Poza tym, w latach objętych kontrolą, omawiano na spotkaniach takie zagadnienia jak m.in.: ochrona środowiska w gospodarstwie rolnym w świetle najnowszych przepisów, szkolenia z uboju na użytek własny oraz „Jak postępować przy spotkaniu z wilkiem”.

WIR prowadziła dla rolników także działania doradcze indywidualne, w 2018 r. - 489, a w 2019 r. – 571. Najwięcej porad dotyczyło wniosków o dopłaty bezpośrednie (odpowiednio 269 i 386), wniosków o dopłatę do materiału siewnego (110 i 71) oraz kłęski suszy (106 i 112).

W 2020 r. udzielono tylko pięciu porad indywidualnych. Prezes wyjaśnił, że wynikało to z czynników niezależnych od WIR takich jak: brak suszy w roku 2020, uproszczenie przez ARiMR procedury składania wniosków o dopłaty, jak również wybuch pandemii COVID-19, ograniczający indywidualne kontakty. Prezes podkreślił, że Izba przygotowała się do prowadzenia działań w formie on-line, np. cyklu forów rolniczych, które są corocznie organizowane przez WIR⁵⁸. Prezes nadmienił, że występowano również do instytucji otoczenia rolnictwa (ARiMR, KRUS) z wnioskami o uproszczenie procedur administracyjnych i wdrażanie możliwości składania większości wniosków w trybie on-line, co skutkowało tym, iż ARiMR od roku 2021 przyjmuje wnioski o dopłaty wyłącznie w formie elektronicznej.

(akta kontroli str. 603-605, 1289-1293)

W latach objętych kontrolą Izba nie realizowała zadań związanych z reprezentowaniem interesów zawodowych rolników indywidualnych wobec

⁵⁷ <http://wir.org.pl/asp/wartosc-tucznika-na-polce-sklepowej,203,1>

⁵⁸ W 2021 r. odbyły się w takiej formule.

instytucji UE, w związku z tym nie otrzymała dotacji celowej od KRIR na pokrycie kosztów tego zadania.

(akta kontroli 1267-1272)

2.6. W zakresie podnoszenia kwalifikacji osób zatrudnionych w rolnictwie (art. 5 ust. 1 pkt 8 uir) Izba co roku organizowała fora rolnicze⁵⁹, działania szkoleniowe, doradcze i informacyjne w ramach grantów KSOW⁶⁰.

Ponadto w 2018 r. zorganizowano konferencję „Polskie rolnictwo dziś i perspektywa jego rozwoju”, Powiatowe Forum Sołtysów Województwa Wielkopolskiego, a w 2019 r. 31 szkoleń „Normy i wymogi wzajemnej zgodności”⁶¹.

(akta kontroli 1362-1373)

2.7. Realizując zadanie określone w art. 5 ust. 1 pkt 10 uir, tj. wpływanie na kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki i rzetelnego postępowania w działalności gospodarczej, co miesiąc publikowano w biuletynie i na stronie internetowej Izby artykuły na temat „Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej” i prawidłowego postępowania w produkcji rolniczej. Ponadto na stronie internetowej WIR umieszczona została zakładka dotycząca ASF i procedur związanych z bioasekuracją, a także prawa azotanowego i wodnego, w tym ograniczania emisji azotu do środowiska.

(akta kontroli 1374)

Izba nie realizowała zadania ujętego w art. 5 ust. 1 pkt 9 uir, związanego z prowadzeniem listy rzeczoznawców oraz przyznawaniem tytułów kwalifikacyjnych w zakresie rolnictwa, na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Prezes wskazał, że regulacja ta nie podlega wykonaniu z uwagi na brak ww. przepisów odrębnych określających zasady prowadzenia list rzeczoznawców oraz przyznawania tytułów kwalifikacyjnych w zakresie rolnictwa. Dodał, że WIR w sprawach wymagających zaangażowania rzeczoznawcy nawiązuje kontakt z Biurem Rzeczoznawców Naczelnej Organizacji Technicznej i Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Rolnictwa.

(akta kontroli str. 154-157, 606-826, 1267-1272)

2.8. W związku z pandemią COVID-19 w Izbie podejmowano szereg inicjatyw w celu złagodzenia jej negatywnego wpływu na sytuację rolników w Wielkopolsce. WIR m.in. informowała rolników o zagrożeniach związanych z pandemią oraz procedurach ograniczających możliwość zakażenia. Zarząd WIR przekazał do MRiRW krytyczne stanowisko w sprawie nieuwzględnienia właścicieli gospodarstw rolnych w tarczach antykryzysowych wraz z postulatami rozwiązań ograniczających konsekwencje pandemii dla rolnictwa. Interweniowano również na szczeblu Premiera RP oraz MRiRW w sprawach m.in. niekorzystnych z perspektywy rolnika ograniczeń możliwości organizacji polowań zbiorowych jak i ograniczeń dotyczących odległości pomiędzy pracownikami w przedsiębiorstwach przetwórstwa rolnego, które uniemożliwiały produkcję w większości branż spożywczych. Izba występowała także do organów administracji rządowej z wnioskami o m.in. zniesienie rygoru przemieszczania się pracowników niezbędnych w pracach polowych i zbiorze warzyw i owoców, przygotowanie specjalnych procedur umożliwiających w warunkach pandemii zatrudnianie pracowników sezonowych z zagranicy,

⁵⁹ W 2018 r. – 19, w 2019 r. – 12 i w 2020 r. – 21. W forach rolniczych uczestniczyło odpowiednio około: 4 tys. 1,5 tys. i 3 tys. rolników z całej Wielkopolski.

⁶⁰ W 2018 r. „Rolnicze wykorzystanie oraz ochrona wód przed zanieczyszczeniami” – 20 spotkań; „Prawo łowieckie w aspekcie społecznym, środowiskowym, rolniczym, i ekonomicznym” – pięć konferencji i w latach 2019-2020 „Rekreacja konna tradycja i współczesność” (po jednym wydarzeniu), w których uczestniczyło łącznie około 750 osób.

⁶¹ W których uczestniczyły 774 osoby.

zawieszenie spłat kredytów komercyjnych i preferencyjnych oraz uruchomienie mechanizmu specjalnych pożyczek.

(akta kontroli str. 827-881, 1249-1257)

Odnosząc się do merytorycznego i organizacyjnego przygotowania Izby do realizacji swoich zadań Dyrektor wyjaśnił, że WIR jako pierwsza izba rolnicza w kraju podjęła decyzję o utworzeniu struktury opartej o biura powiatowe. Zaczęto je tworzyć od samego początku reformy administracyjnej kraju, w 1999 roku. Biura powstały po to, aby jak najbardziej ułatwić rolnikom kontakt ze swoim samorządem.

Dyrektor podał ponadto, że kierownicy tych biur wspierani są przez członków rad powiatowych - czynnych rolników, którzy posiadają stosowne doświadczenie praktyczne, a także wiedzę w zakresie lokalnych uwarunkowań związanych z rolnictwem. Członkowie ci pełnią swoją funkcję społecznie, mając na uwadze rozwój branży rolniczej, która ich samych dotyczy. Liczba członków rad powiatowych przedstawiała się następująco: 407 w 2018 r., 396 w 2019 r. oraz 393 w 2020 r.

W 2018 r. Izba zatrudniała 34 pracowników, w tym 15 na pełnym etacie⁶², w kolejnym roku 33, w tym 19 na pełnym etacie⁶³, a w 2020 r. – 30, w tym 18 na pełnym etacie⁶⁴. Biorąc pod uwagę łączną sumę etatów – Izba w 2018 r. dysponowała 25, w 2019 r. – 26,5, a w 2020 r. – 24,5 etatami. Zdecydowana większość zatrudnionych pracowników: 26 w 2018 r., 25 w 2019 r. oraz 24 w 2020 r. pełniła obowiązki na stanowiskach kierowników biur powiatowych⁶⁵. Dyrektor wyjaśnił, że pomimo różnicy liczby kierowników w latach 2018-2020 Izba prowadziła biura powiatowe we wszystkich 31 powiatach województwa poprzez przejęcie przez niektórych kierowników dodatkowych biur za zasadzie zwiększenia etatu. Wykształceniem rolniczym lub pokrewnym legitymowała się większość zatrudnionych, tj. 22 pracowników w 2018 r., 19 w 2019 r. oraz 17 w 2020 r., natomiast wykształceniem wyższym odpowiednio 27, 26 oraz 24 pracowników.

W opinii Prezesa oraz Dyrektora, Izba posiadała w kontrolowanym okresie niezbędne zasoby kadrowe do realizacji swoich zadań. Prezes podkreślił jednocześnie, że większość kierowników biur powiatowych posiada wykształcenie rolnicze, a podejmując obowiązki w jednoosobowych biurach przy aktywnym wsparciu członków rad powiatowych zyskali doświadczenie i samodzielność. Dodał, że nad całością wszystkich realizowanych działań czuwał Zarząd, a Dyrektor odpowiedzialny był za podział zadań między poszczególnych pracowników. Na dzień 1 czerwca 2021 r. WIR nie dysponowała wolnymi etatami.

(akta kontroli str. 882-900, 952-953, 1267-1272)

3. W zakresie zadań określonych w art. 7 ust. 2 pkt 5⁶⁶ oraz art. 16 ust. 4⁶⁷ ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych⁶⁸ Izba w okresie objętym kontrolą wydała 260 opinii: w 2018 r. 99 (w tym 13 negatywnych), w 2019 r. 84 (11 negatywnych) oraz w 2020 r. 77 (osiem negatywnych).

(akta kontroli str. 158-167, 901-941)

⁶² 17 pracowników na 0,5 etatu, jeden na 0,7 oraz jeden na 0,8 etatu.

⁶³ 12 pracowników na 0,5 etatu, jeden na 0,7 oraz jeden na 0,8 etatu.

⁶⁴ 10 pracowników na 0,5 etatu, jeden na 0,7 oraz jeden na 0,8 etatu.

⁶⁵ Dwóch kierowników piastowało ponadto stanowisko specjalisty ds. promocji i przetwarzania informacji oraz starszego specjalisty ds. projektów i szkoleń.

⁶⁶ Opiniowanie przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze i nieleśne.

⁶⁷ Opiniowanie planu gospodarowania na gruntach.

⁶⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1161, ze zm., dalej: ustawa o ochronie gruntów.

W związku z art. 17 pkt. 6 lit. c⁶⁹ oraz art. 24⁷⁰ ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁷¹, WIR wydała 44, wszystkie pozytywne opinie: cztery w 2018 r., dwie w 2019 r. oraz 38 w 2020 r.

(akta kontroli str. 952-963)

Na podstawie art. 27 ust. 5 pkt 4, w związku z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie⁷², WIR wydała 67 opinii w sprawie przedłużenia umów dzierżaw na obwody łowieckie – wszystkie w 2018 r.⁷³ Na podstawie art. 46d ust. 5 Prawa łowieckiego, w zakresie szacowania szkód łowieckich przedstawiono 16 opinii w 2018 r., pięć w 2019 r. oraz 11 w 2020 r. Najwięcej opinii wydawano na podstawie art. 8a ust. 9 ww. ustawy, tj. w sprawie rocznych planów łowieckich - 476 w 2019 r. (w tym osiem negatywnych) oraz 475 w 2020 r. (w tym 11 negatywnych)⁷⁴. W sprawie korekty tych planów wydawano w kolejnych latach objętych kontrolą: 13, 68 oraz 62 opinie.

(akta kontroli str. 158-167, 213-237, 942-999, 1287-1288)

Poza tym, w okresie objętym kontrolą, wydano 44 opinie w sprawie zajęć komorniczych składników gospodarstwa rolnego, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji⁷⁵.

(akta kontroli str. 1004-1011)

W oparciu o art. 27 ust.1 i 5 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie⁷⁶, WIR, w latach objętych kontrolą, na podstawie wcześniej zawartych porozumień o współpracy⁷⁷, corocznie zawierała umowy⁷⁸ ze Stacją Doświadczalną Oceny Odmian w Słupi Wielkiej. Umowy te dotyczyły przeprowadzenia: 28, 30 i 31 doświadczeń z zakresu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (dalej: PDO) dla wskazanych tam odmian roślin uprawnych. Na podstawie tych umów WIR dofinansowywała doświadczenia PDO⁷⁹, których wyniki służyły m.in. opracowaniu listy odmian zalecanych do uprawy w danym roku w województwie wielkopolskim i były nieodpłatnie rozpropagowywane wśród rolników⁸⁰.

(akta kontroli str. 1035-1098)

W zakresie współpracy z jednostkami doradztwa rolniczego Izba zawarła cztery umowy konsorcjum⁸¹. Poza tym, w latach objętych kontrolą, obowiązywały dwa porozumienia o współpracy z 8 maja 2001 r. z Wielkopolskim ODR oraz z 31 lipca 2015 r. z ARiMR Oddział w Poznaniu i Wielkopolskim ODR.

W ramach tej współpracy podejmowano takie przedsięwzięcia jak m.in.:

- w 2018 r. – organizację 20 spotkań informacyjno-szkoleniowych o tematyce związanej z ochroną i wzmacnianiem ekosystemów rolnych i leśnych,

⁶⁹ Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne.

⁷⁰ Opiniowanie i uzgadnianie projektu studium albo planu miejscowego.

⁷¹ Dz.U z 2021 r. poz. 741, ze zm.

⁷² Dz.U z 2020 r. poz. 1683.

⁷³ Zgodnie z art. 29 ust. 2 ww. ustawy, obwody łowieckie wydierżawia się na czas nie krótszy niż 10 lat.

⁷⁴ Art. 8a wszedł w życie 1 kwietnia 2018 r., w związku z czym w 2018 r. Izba opiniowała jedynie korekty tych planów.

⁷⁵ Dz.U. poz. 1385.

⁷⁶ Dz.U z 2021 r. poz. 129.

⁷⁷ Dwa ostatnie porozumienia zawarto 1 czerwca 2011 r. oraz 10 lipca 2019 r.

⁷⁸ Umowy nr: 1/2018/PDO z 12 kwietnia 2018 r., 1/2019/PDO z 16 kwietnia 2019 r. oraz nr 1/2020/PDO z 17 kwietnia 2020 r.

⁷⁹ W kwocie po 10 tys. zł. w każdym roku objętym kontrolą.

⁸⁰ Umieszczano je m.in. na stronie internetowej www.wir.org.pl.

⁸¹ Trzy umowy konsorcjum z 8 stycznia 2018 r. pomiędzy Wielkopolskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego (dalej: ODR), WIR i Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz jedna z 14 września 2020 r. zawarta z ww. Centrum oraz Dolnośląskim, Kujawsko – Pomorskim, Lubelskim, Łódzkim i Małopolskim ODR.

- w 2019 r. – organizację 31 szkoleń w każdym z powiatów o tematyce kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska,
- w 2020 r. – organizację informacyjno-integracyjnej konferencji Kół Gospodyń Wiejskich – „Poprzez tradycję w nowoczesność”.

W latach 2018-2020 podpisano także trzy umowy o współpracy z KRIR⁸², w ramach których zorganizowano cztery imprezy okolicznościowe⁸³ poświęcone promocji mięsa i przetworów z mięsa wieprzowego i drobiowego.

Poza tym Izba skierowała w powyższym okresie do KRIR 51 pism⁸⁴, w których poruszano aktualne problemy związane zarówno z działalnością izb rolniczych jak i bieżącą sytuacją rolnictwa.

(akta kontroli str. 1099-1133, 1267-1272, 1325-1361)

W okresie objętym kontrolą WIR nie zawierała porozumień regionalnych dla realizacji wspólnych celów statutowych z inną izbą rolniczą, a Walne Zgromadzenie nie podejmowało uchwał w tym zakresie.

(akta kontroli 1267-1272)

Sprawozdania z działalności statutowej Zarządu WIR były w latach 2018-2020 każdorazowo zatwierdzane w formie uchwał Walnego Zgromadzenia⁸⁵ oraz publikowane na stronie BIP Izby⁸⁶.

Poza poniżej opisanymi przypadkami dotyczącymi wydawanych opinii, sprawozdania odzwierciedlały faktyczną działalność Izby i były sporządzane na podstawie prowadzonych ewidencji i rejestrów. W 2019 r. wykazano w nim 52 zamiast 110 opinii w sprawie rękojmi należytego prowadzenia działalności rolniczej. Dyrektor wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia. Jako omyłkowe określono wykazanie 80 zamiast 67 opinii dotyczących przedłużenia dzierżawy obwodów łowieckich w sprawozdaniu za 2018 r., gdzie wliczono również 13 tych opinii wydanych w roku 2017. Poza tym w sprawozdaniach za lata 2018-2020 w ogóle nie sklasyfikowano jednej kategorii wydawanych opinii dotyczących planów miejscowego zagospodarowania przestrzennego. W przypadku opinii wydawanych dla komornika sądowego w sprawie zajęcia składników gospodarstw rolnych oraz opinii w sprawie korekty rocznych planów łowieckich – zgodnie z materiałem źródłowym wykazano je tylko w latach 2018 i 2019, natomiast w 2020 pominięto. Kierownik Biura Powiatowego WIR w Poznaniu – specjalista ds. przetwarzania informacji (osoba sporządzająca te sprawozdania) odnosząc się do powyższych przeoczeń podkreśliła, że od kolejnego roku zwróci szczególną uwagę na ujęcie w sprawozdaniach wszystkich wydawanych przez WIR opinii. Dyrektor wyjaśnił, że nie ma przepisów regulujących zasady i metodykę sporządzania sprawozdań z działalności Izby, a ich jakościowy, merytoryczny i ilościowy charakter wynika z oczekiwań delegatów jak i członków WIR. Dyrektor dodał, że WIR, w świetle swojej szerokiej działalności, w sprawozdaniach koncentruje się na najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rolników i rolnictwa.

(akta kontroli str.683-826, 1242-1243 ,1294-1296)

⁸² Umowy: KRIR/UoW/PWiep/08/2018 r. z 21 maja 2018 r., KRIR/UoW/FD/1/2019 z 13 maja 2019 r., KRIR/UoW/FD/0001/2020 z 23 lipca 2020 r.

⁸³ „Piknik Wieprzowy Wielkopolsko-Lubuski” w 2018 r. oraz trzy imprezy (jedna w 2019 r. i dwie w 2020 r.) „Kaczka na talerzu”.

⁸⁴ W tym: 30 w 2018 r., 9 w 2019 r. oraz 12 w 2020 r.

⁸⁵ Sprawozdania za lata 2018, 2019 i 2020 stanowiły załączniki do uchwał:

- nr 1 XVII Walnego Zgromadzenia WIR V kadencji z dnia 29 maja 2019 r.;

- nr 1 III Walnego Zgromadzenia WIR VI kadencji z dnia 19 czerwca 2020 r.;

- nr 1 VI Walnego Zgromadzenia WIR VI kadencji z dnia 29 marca 2021 r.

⁸⁶ <http://wir.biuletyn.net/?bip=1&cid=35&bsc=N>

4. WIR w okresie objętym kontrolą nie świadczyła żadnych usług odpłatnie, a Walne Zgromadzenie nie podejmowało uchwał w zakresie ustalania zasad odpłatności za usługi świadczone przez Izbę, zasygnalizowanych w art. 12 ust. 1 pkt 15 uir.

5. Kontroli poddano działalność dwóch spośród 31 rad powiatowych Izby – w Koninie oraz Jarocinie.

Koordinacja w zakresie działalności rad powiatowych z Izbą została zorganizowana poprzez utrzymywanie biur powiatowych w każdym powiecie oraz zatrudnienie personelu w terenie. Ponadto rady powiatowe miały zapewnioną obsługę kancelaryjną i biurową Wojewódzkiego Biura Izby. W celu zapewnienia właściwej organizacji formalno-merytorycznej pracy, przepływu informacji oraz wsparcia działania biur rad powiatowych zostali wyznaczeni koordynatorzy dla regionów⁸⁷.

Zgodnie z art. 22a ust. 3 uir, do zadań rady powiatowej izby należy:

- 1) sporządzanie analiz i opinii, przedstawianie wniosków oraz dokonywanie ocen z zakresu rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych i przedstawianie ich zarządowi izby,
- 2) wydawanie opinii w sprawach zgłoszonych przez zarząd lub walne zgromadzenie izby,
- 3) realizacja innych obowiązków określonych w statucie Izby.

W świetle § 43 Statutu, oprócz ww. zadań określonych w uir, do zadań powiatowych rad WIR należały:

- 1) organizacja szkoleń członków Izby oraz podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych,
- 2) reprezentowanie Izby przed władzami samorządu powiatowego i gminnego oraz administracji rządowej szczebla powiatowego,
- 3) wydawanie opinii dotyczących przekwalifikowania gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- 4) współpraca z organizacjami zawodowymi i gospodarczymi rolników na terenie powiatu,
- 5) opiniowanie projektów aktów prawnych prawa miejscowego dotyczących rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych,
- 6) podejmowanie działań wynikających z zadań Izby
- 7) współpraca ze szkołami rolniczymi i powiatowymi zespołami doradztwa rolniczego.

Obydwie poddane kontroli rady powiatowe realizowały w poszczególnych latach objętych kontrolą wszystkie ww. zadania określone w uir i w Statucie⁸⁸.

(akta kontroli str. 2091-2099, 2101-2190)

Zasady korzystania przez powiatowe rady Izby ze środków finansowych, w związku z realizacją zadań ustawowych lub zleconych, zostały określone w uchwałach Walnego Zgromadzenia w sprawie uchwalenia budżetów na poszczególne lata, a także w uchwałach w sprawie wysokości diet i zasad zwrotu kosztów podróży

⁸⁷ Koordynator I - powiaty: złotowski, pilski, czarnkowsko-trzcianecki, chodzieski, wągrowiecki, obornicki,

Koordynator II - powiaty: międzychodzki, szamotulski, nowotomyski, poznański,

Koordynator III - powiaty: gnieźnieński, wrzesiński, średzki,

Koordynator IV - powiaty: słpecki, koniński, kolski, turecki,

Koordynator V - powiaty: grodziski, wolsztyński, kościański, śremski, leszczyński, gostyński, rawicki,

Koordynator VI - powiaty: jarociński, pleszewski, kaliski, krotoszyński, ostrowski, ostrzeszowski.

⁸⁸ W tym, w zakresie art. 22a ust. 3 pkt 1 uir odpowiednio 33, 28 i 21 zadań, a w zakresie art. 22a ust. 3 pkt 2 uir odpowiednio: 66, 88 i 86 zadań.

służbowych⁸⁹. Ponadto, 27 stycznia 2017 r. Główna Księgowa Izby opracowała instrukcję wydatkowania środków statutowych przez rady powiatowe WIR.

(akta kontroli str. 1975-1992)

Przy realizacji zadań rady powiatowe współdziałały m.in. z następującymi instytucjami i podmiotami: ARiMR, KRUS, powiatowymi inspektoratami weterynarii, starostwami powiatowymi, urzędami miast lub gmin, powiatowymi urzędami pracy, Państwową Inspekcją Pracy, Polski Związkiem Łowieckim, Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie, grupami producenckimi, ODR.

(akta kontroli str. 2091-2099, 2101-2190)

6. WIR w okresie objętym kontrolą podjęła 122 uchwały⁹⁰ dotyczące organizacji Izby i jej zadań ustawowych oraz 27 uchwał w zakresie gospodarki finansowej i majątkiem⁹¹, które zgodnie z art. 48 ust. 1 uir, tj. w ciągu 14 dni od ich uchwalenia przekazywała do właściwego organu nadzorczego. Wojewoda nie stwierdził nieważności żadnej z tych uchwał.

(akta kontroli str. 1134-1159, 2210-2216)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nie sporządzono pięciu z sześciu protokołów pokontrolnych z kontroli przeprowadzonych podczas sześciu posiedzeń Komisji Rewizyjnej w latach 2018-2020⁹². Skutkiem tego, Zarządowi WIR przekazano w tym okresie tylko jeden protokół pokontrolny⁹³. Było to niezgodne z § 9 ust. 2 i 3 Regulaminu Pracy Komisji Rewizyjnej, w myśl których, z przeprowadzanych kontroli sporządzany jest protokół pokontrolny obejmujący m.in.: przebieg i wynik czynności kontrolnych, wnioski kontroli, propozycje co do sposobu usunięcia nieprawidłowości oraz datę i miejsce podpisania protokołu, a protokół ten Komisja przekazuje Zarządowi Izby z zaleceniem zastosowania propozycji zmierzających do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, zapobieżenia im na przyszłość oraz usprawnienia działalności będącej przedmiotem kontroli.

Prezes wyjaśnił, że przyjęto zwyczajowo, iż protokoły kontroli stanowią protokoły z posiedzeń komisji, poza tym Komisja Rewizyjna odstąpiła od sporządzania protokołów wykonania budżetu, gdyż wnioski z kontroli zawarte są w treści wniosku o udzielenie absolutorium. Prezes podał również, że nie kierowano zapytań oraz nie podejmowano innych czynności zmierzających do sporządzania tych protokołów, gdyż Zarząd oraz inne organy Izby uznają protokoły z posiedzeń Komisji Rewizyjnej za „tzw. protokoły kontroli”.

⁸⁹ Uchwała nr 7 II Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 17 listopada 2015 r. w sprawie wysokości diet Przewodniczących Rad Powiatowych i Delegatów na Walne Zgromadzenie w związku z pełnionymi przez nich czynnościami na rzecz samorządu rolniczego; uchwała nr 8 II Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 17 listopada 2015 r. w sprawie wysokości diet i zasad zwrotu kosztów podróży służbowych Członkom Rad Powiatowych Wielkopolskiej Izby Rolniczej; uchwała Nr 5 IV Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 18 kwietnia 2016 roku w sprawie ustalenia wysokości diet członków rad powiatowych Wielkopolskiej Izby Rolniczej w związku z pełnionymi przez nich czynnościami na rzecz samorządu rolniczego oraz przyjęcia „Regulaminu dokumentowania udziału członków rad powiatowych w szacowaniu szkód łowieckich, w pracach komisji kłeskowych i przetargowych, powiatowych radach rynku pracy oraz w opiniowaniu wniosków w sprawie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych oraz zasad wypłacania diet”; uchwała nr 4 II Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 6 grudnia 2019 r. w sprawie wysokości diet i zasad zwrotu kosztów podróży służbowych dla członków rad powiatowych Wielkopolskiej Izby Rolniczej; uchwała nr 5 II Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 6 grudnia 2019 r. w sprawie ustalenia diet dla przewodniczących rad powiatowych i delegatów na Walne Zgromadzenie w związku z pełnionymi przez nich czynnościami na terenie powiatu.

⁹⁰ W tym 43 uchwały Walnego Zgromadzenia, dziewięć Zarządu oraz 70 rad powiatowych Izby.

⁹¹ W tym 24 Walnego Zgromadzenia i trzy Zarządu.

⁹² Dotyczyło to posiedzeń w dniach: 17 kwietnia 2018 r., 9 maja i 6 grudnia 2019 r. oraz 5 czerwca i 9 listopada 2020 r.

⁹³ Z kontroli przeprowadzonej na posiedzeniu 27 listopada 2018 r.

NIK wskazuje, że Regulamin Pracy Komisji Rewizyjnej wyraźnie odróżnia protokół pokontrolny (§ 9 ust. 2 i 3) od protokołu z posiedzeń Komisji (§ 6 ust. 4⁹⁴). Z formalnoprawnego punktu widzenia, nie ma zatem podstaw do rezygnacji ze sporządzania pierwszego z nich, czy też zastępowania go drugim, zwłaszcza, że zawartość protokołu pokontrolnego - w przeciwieństwie do treści protokołu z posiedzeń - jest ściśle określona. Ponadto, nic nie stoi na przeszkodzie aby odpowiednio zmienić treść ww. Regulaminu i dostosować ją do utrwalonej praktyki postępowania w tym zakresie.

(akta kontroli str. 39-40, 43-67, 1220-1226, 1244-1248, 1262-1266)

2. Komisja Rewizyjna nie sporządziła jednego z dwóch sprawozdań z jej działalności w 2019 r., a w konsekwencji nie złożyła go na posiedzeniu Walnego Zgromadzenia. W roku 2019 przedstawiono tylko sprawozdanie datowane na 6 grudnia, które obejmowało działalność Komisji Rewizyjnej w II półroczu 2019 r.⁹⁵ Naruszało to § 8 ust. 2 Regulaminu Prac Komisji Rewizyjnej, zgodnie z którym Komisja powinna składać co najmniej dwa razy w roku sprawozdanie ze swej działalności na posiedzeniu Walnego Zgromadzenia.

Brak ww. sprawozdania Prezes wyjaśnił niedopatrzaniem wynikającym ze zmiany kadencji Komisji, zmiany jej składu osobowego oraz przewodniczącego. Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej obecnej kadencji wyjaśniła, że w pierwszym półroczu 2019 r. trwała poprzednia kadencja i nie pełniła jeszcze swojej funkcji. Z kolei Przewodniczący Komisji Rewizyjnej poprzedniej kadencji wyjaśnił, że nie przewodniczy już pracom komisji i w jego opinii osobą kompetentną w tym zakresie jest obecna przewodnicząca. Prezes wyjaśnił, że Zarząd nie kierował zapytań oraz nie podejmował innych czynności w celu realizacji przez Komisję powyższego obowiązku z uwagi na uszanowanie ustawowej i statutowej odrębności tego organu.

(akta kontroli str. 72-77, 1214-1216, 1220-1226, 1262-1266)

3. W § 2 uchwały z 17 listopada 2015 r. i § 1 uchwały z 6 grudnia 2019 r. w sprawie wysokości diet i zasad zwrotu kosztów podróży służbowych członkom rad powiatowych WIR⁹⁶ przyjęto, że członkom rad uczestniczącym w posiedzeniu⁹⁷ przysługuje zwrot kosztów podróży według zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów nie będących własnością pracodawcy⁹⁸. Zgodnie z § 2 tego rozporządzenia, koszty używania pojazdów do celów służbowych pokrywa pracodawca według stawek za jeden kilometr przebiegu pojazdu, które dla samochodu osobowego o pojemności skokowej silnika do 900 cm³ nie mogą być wyższe niż 0,5214 zł, a powyżej tej pojemności – wyższe niż 0,8358 zł. W myśl § 3 pierwszej z ww. uchwał oraz § 2 drugiej z nich, wypłata tych świadczeń miała nastąpić na podstawie dokumentu stanowiącego załącznik nr 1 do tych uchwał („lista obecności i oświadczenia o kosztach dojazdu na posiedzenia Rady Powiatowej WIR”), w terminie do 14 dni od daty jego wpływu do Biura Wojewódzkiego potwierdzonego pieczęcią WIR.

⁹⁴ „Posiedzenia Komisji są protokolowane. Protokół podpisuje protokolant oraz przewodniczący Komisji najpóźniej w terminie 14 dni od dnia posiedzenia. Protokół z posiedzenia jest jawny.”

⁹⁵ Sprawozdanie to zostało przedstawione na posiedzeniu Walnego Zgromadzenia WIR VI kadencji 19 czerwca 2020 r. Poprzednie sprawozdanie w tym zakresie sporządzono 27 listopada 2018 r. (za II półrocze 2018 r.).

⁹⁶ Wymienionych uprzednio w przypisie nr 89.

⁹⁷ Z wyłączeniem przewodniczących rad powiatowych i delegatów na Walne Zgromadzenie, w świetle treści dotyczących ich uchwał, wymienionych w przypisie nr 89.

⁹⁸ Dz. U. Nr 27 poz. 271, ze zm.

Analiza list obecności będących podstawą wypłaty ww. kosztów podróży poniesionych przez członków rad powiatowych WIR powiatu konińskiego i jarocińskiego wykazała natomiast, że zadeklarowana przez nich ilość przejechanych kilometrów od miejsca zamieszkania do miejsca odbywania posiedzenia niejednokrotnie istotnie odbiegała od liczby kilometrów wyznaczonej według ogólnodostępnych w sieci Internet systemów nawigacyjnych⁹⁹. Różnice pomiędzy tymi odległościami wynosiły w przypadku dojazdu na posiedzenia rady w powiecie jarocińskim do 12 km za dużo¹⁰⁰, a konińskim - do 90 km za dużo¹⁰¹.

Różnicę liczby kilometrów wynoszącą ponad 20 km za dużo w dojazdach na poszczególne posiedzenia stwierdzono w 35 przypadkach. Suma tych różnic wyniosła 1 267 km, co przy pomnożeniu przez stawkę za jeden kilometr w wysokości 0,8365 zł¹⁰² daje kwotę 1 058,96 zł.

Zgodnie z § 12 pkt 13 regulaminu organizacyjnego Biura Izby¹⁰³, m.in. obsługa programu służącego do ewidencji obecności delegatów WIR na posiedzeniach rad powiatowych oraz dokonywanie przelewów należności z tego tytułu należała do obowiązków Księgowego ds. kadrowo-płacowych. Księgowa ta wyjaśniła m.in., że przedmiotowe listy obecności kierownicy biur powiatowych przygotowują przed posiedzeniem i po sprawdzeniu poprawności wypełnienia przesyłają do biura wojewódzkiego. Na ich podstawie naliczana jest dieta i zwrot kosztów podróży za dojazd pojazdem prywatnym według oświadczonej ilości kilometrów, potwierdzonej własnoręcznym podpisem członka rady powiatowej. Księgowa podała ponadto, że w związku z tym, iż posiedzeń 31 rad powiatowych WIR jest corocznie ponad 100 i każda pozycja z listy jest wpisywana ręcznie do programu informatycznego, a dokumentem źródłowym jest podpisane oświadczenie uczestnika, weryfikacja wpisanych kilometrów odbywa się wyrywkowo. Podała również, że telefonicznie ustalała z kierownikiem biura powiatowego np. brak wpisanych kilometrów. Powodem ww. różnic było najczęściej: (1) podróż z innym uczestnikiem posiedzenia lub decyzja samego zainteresowanego o niewystępowaniu o zwrot kosztów dojazdu, (2) wybranie innej trasy, (3) dojazd z innego miejsca niż miejsce zamieszkania, (4) remonty lub nieprzejezdne drogi wiejskie, (5) konieczność dowiezienia na posiedzenie innego delegata lub osoby zaproszonej na posiedzenie niebędącej członkiem rady. Podobne przyczyny podawali też w wyjaśnieniach członkowie ww. rad powiatowych.

(akta kontroli str. 1975-2090, 2243-2254, 2323-2328)

NIK wskazuje, że ww. listy stanowiące jedyny dokument potwierdzający ilość przejechanych kilometrów nie były skutecznie weryfikowane, a członkowie poszczególnych rad nie byli wzywani do złożenia wyjaśnień uzasadniających nadmierną liczbę przejechanych kilometrów, co nie służyło optymalnemu gospodarowaniu środkami finansowymi Izby w tym zakresie.

OCENA CZĄSTKOWA

WIR realizowała wszystkie zadania wymienione w art. 5 ust. 1 uir, z wyjątkiem zadań ujętych w punkcie 9, co wynikało z przyczyn niezależnych od Izby. Wykonywano również zadania przypisane WIR innymi ustawami, które podobnie jak zadania z uir, wykazywano w corocznych sprawozdaniach. Uchwały podejmowane przez organy WIR były terminowo przekazywane Wojewodzie, który w żadnym

⁹⁹ Google Maps oraz Targeo.

¹⁰⁰ A także do 16 km za mało.

¹⁰¹ A także do 46 km za mało.

¹⁰² Z list obecności i oświadczenia o kosztach dojazdu na posiedzenia każdorazowo wynikało, że członkowie rad powiatowych poruszali się samochodami osobowymi o pojemności przekraczającej 900 cm³.

¹⁰³ Załącznik do uchwały Zarządu WIR nr 2/2017 z 8 marca 2017 r.

przypadku nie stwierdził ich nieważności. Zasady działania rad powiatowych WIR były szczegółowo ustalone, a swoje zadania rady te realizowały w pełnym zakresie. Izba prawidłowo określiła zasady gospodarki finansowej, a kontrolę działalności finansowej WIR przypisano Komisji Rewizyjnej. Komisja ta nie przeprowadzała jednak kontroli działalności rad powiatowych Izby oraz prac Biura Izby, co nie sprzyjało optymalizacji ich funkcjonowania. Nie sporządziła też jednego sprawozdania ze swej działalności w 2019 r., a także pięciu z sześciu protokołów pokontrolnych w latach 2018-2020. Ponadto, przyjęty w WIR sposób rozliczania zwrotu kosztów podróży służbowych członkom rad powiatowych nie zapewniał ponoszenia tych kosztów przez Izbę w prawidłowych kwotach. NIK dostrzega jednocześnie, że dla skutecznej realizacji zadań WIR dysponowała biurami we wszystkich powiatach województwa, co ułatwiało rozwiązywanie problemów rolnictwa i reprezentowanie interesów członków Izby.

OBSZAR

2. Gospodarka finansowa oraz wykorzystanie majątku izby rolniczej

Opis stanu faktycznego

1. Walne Zgromadzenie Izby wymienionymi wcześniej uchwałami w sprawie uchwalenia budżetu¹⁰⁴ zaplanowało dochody budżetu na poszczególne lata objęte kontrolą w wysokości: 5 768,0 tys. zł (2018 r.), 4 475,6 tys. zł (2019 r.) oraz 4 213,3 tys. zł (2020 r.). Co roku dokonywano po jednej zmianie w planie budżetu¹⁰⁵, przy czym część środków wydatkowano przed stosownymi zmianami planu¹⁰⁶. Komisja budżetowa WIR pozytywnie zaopiniowała dokonane zmiany.

Planowane dochody Izby (po zmianach) wyniosły odpowiednio: 5 785,1 tys. zł, 4 531,3 tys. zł i 4 228,0 tys. zł, natomiast dochody zrealizowane: 5 127,4 tys. zł, 5 125,4 tys. zł i 4 831,1 tys. zł.

W sprawozdaniu za 2018 r. z działalności statutowej WIR wykazano, w części realizacja budżetu Izby w planie po zmianach, przychody w wysokości 5 785,1 tys. zł, podczas gdy z sumowania danych wynika, że kwota ta powinna wynosić 5 843,5 tys. zł. Dyrektor Biura wyjaśnił, że różnica w wysokości 58,3 tys. zł wynika z błędu popełnionego przy podliczaniu kwot.

Działalność ustawowa i statutowa WIR finansowana była w kontrolowanych latach w głównej mierze z dochodów określonych w art. 35 ust. 1 pkt 1 uir, tj. z odpisu w wysokości 2% od uzyskanych wpływów z tytułu podatku rolnego pobieranego na obszarze działania Izby. W latach 2018, 2019 i 2020 było to odpowiednio 55,7 %, 57,2 % i 63,9 % dochodów WIR. Drugą co do wysokości kwot pozycją ujętą w wykonanych dochodach w sprawozdaniach finansowych Zarządu Izby były środki na wydatki bieżące pozostałe z roku poprzedniego – odpowiednio: 38,9 %, 35,5 % i 28,54 %. Obie te pozycje stanowiły łącznie odpowiednio: 94,5 %, 92,7 % i 92,4 % wykonanych dochodów.

(dowód akta kontroli str. 1569-1600, 1639, 1642-1650, 1930-1939, 2257-2322)

Dochody należne¹⁰⁷ z ww. odpisu, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1 uir, w kolejnych latach objętych kontrolą wynosiły odpowiednio: 2 848,6 tys. zł, 2 930,5 tys. zł i 3 091,6 tys. zł. Otrzymane przez Izbę kwoty¹⁰⁸ w tych latach wynosiły natomiast odpowiednio: 2 855,4 tys. zł, 2 933,5 tys. zł i 3 085,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 1639)

¹⁰⁴ Patrz przypisy nr 12, 13, 14.

¹⁰⁵ Dokonane uchwałami nr 1: XV Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 10 grudnia 2018 r., II Walnego Zgromadzenia WIR V Kadencji z 6 grudnia 2019 r. i V Walnego Zgromadzenia WIR VI Kadencji z 14 grudnia 2020 r.

¹⁰⁶ O czym więcej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

¹⁰⁷ Wraz z odsetkami.

¹⁰⁸ Wraz z odsetkami.

Analiza terminowości dokonywania wpłat przez 10 % wybranych do kontroli gmin¹⁰⁹ wykazała, że wpłaty te były dokonywane zarówno przed, jak i po upływie wymaganych terminów¹¹⁰. Łączne zaległości gmin wobec Izby na koniec 2018, 2019 i 2020 r. wynosiły odpowiednio: 7 608,60 zł, 11 702,73 zł i 2 139,54 zł. Zaległości te były regulowane w następnych latach, w miesiącach styczniu i lutym.

(akta kontroli str. 1639, 1651-1697)

Zgodnie z art. 35 pkt 6 uir, w przypadku nieprzekazania izbie rolniczej dochodów z odpisu w wysokości 2% od uzyskanych dochodów z tytułu podatku rolnego przysługuje jej prawo dochodzenia należnego świadczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. WIR nie korzystała z tego prawa i nie naliczała gminom z własnej inicjatywy odsetek w związku z opóźnionymi płatnościami, przy czym odsetki naliczone i wpłacone przez same gminy od nieterminowych wpłat wyniosły: 118,17 zł za 2018 r., 27,72 zł za 2019 r. i 89,89 zł za 2020 r.

Prezes wyjaśnił, że jeśli pojawiają się opóźnienia w przekazaniu Izbie należnych środków przez gminy, to WIR wysyła wezwania i przypomnienia drogą mailową lub telefoniczną. Dodał, że Izba informuje gminy o swoim prawie i zgodnie z opracowanym i udostępnionym im wzorem informacji kwartalnej, gminy dokonujące płatności 2% odpisu od podatku rolnego po terminie wyznaczonym w ustawie, powinny same naliczać odsetki, wykazać je w zestawieniu kwartalnym i odprowadzić na rachunek Izby. Prezes podkreślił, że przeprowadzona kilka lat temu analiza kosztów, które WIR musiałaby ponieść w związku naliczaniem przez nią odsetek, a później ich dochodzeniem od gmin (m.in. koszty pracy zaangażowanego pracownika, wydruki, koszty przesyłek poleconych, upomnień, itp.), wykazała, że wysokość uzyskanych z tego tytułu wpływów nie byłaby adekwatna do poniesionych kosztów. Ponadto Izba korzysta z pomocy gmin przy organizacji i przeprowadzeniu wyborów do WIR, zawierając z gminami stosowne porozumienia, na mocy których gminy wykonują na rzecz Izby czynności polegające na sporządzeniu spisu uprawnionych do głosowania oraz użyczają WIR lokali wyborczych. Za te czynności gminy nie żądają od Izby zrekompensowania poniesionych na ten cel kosztów, dlatego dobra współpraca z gminami jest dla WIR bardzo istotna.

(akta kontroli str. 1639, 1648-1649)

W kontrolowanym okresie Izba nie występowała do gmin z wnioskami o udostępnienie kwartalnych informacji o stanie i terminach realizacji dochodów Izby, w trybie art. 35 ust. 4 uir. Prezes wyjaśnił, że Zarząd WIR wystąpił w przeszłości do gmin z takim wnioskiem wraz z opracowanym wzorem informacji kwartalnej w postaci tabeli do wypełnienia, jednak nie widzi potrzeby ponawiania go corocznie, gdyż gminy wywiązują się z obowiązku przekazywania Izbie ww. informacji. Ponadto, WIR stworzyła telefoniczną oraz mailową bazę danych skarbników i głównych księgowych gmin, z którymi jako osobami odpowiedzialnymi z ramienia gmin za sporządzenie ww. informacji, jest w kontakcie. Prezes podał, że jeżeli gmina nie nadeśle informacji kwartalnej wtedy Główny Księgowy lub księgowy Izby przypominają o tym, prowadząc korespondencję mailową lub kontaktując się telefonicznie.

(akta kontroli str. 1639, 1649)

¹⁰⁹ Borek Wlkp., Chodzież, Damasławek, Gizalki, Grodzisk Wlkp., Kawęczyn, Kobylin, Kotlin, Krzykosy, Lipno, Miasteczko Krajeńskie, Mycielin, Okonek, Ostrowite, Pogorzela, Pyzdry, Rydzyna, Sośnie, Szczytniki, Trzcínica, Wielichowo, Wyrzysk, Żerków.

¹¹⁰ Najdłuższe opóźnienie wynosiło 68 dni (Gmina Kawęczyn, płatność za 4 kwartał 2018 r.).

W WIR nie dysponowano wiedzą w zakresie kwoty utraconych wpływów z tytułu odpisu podatku rolnego, w związku z udzieleniem w gminach ulg, zwolnień, odroczeń lub umorzeń podatku rolnego albo zastosowania zaniechania jego poboru, o których mowa w art. 35a ust. 1 i 3 uir. W konsekwencji tego, Izba nie wnioskowała do KRIR na podstawie art. 35a ust. 4 i 5 uir o wyrównanie zmniejszonych dochodów, w związku z ww. udzielonymi dobrodziejstwami.

Prezes wyjaśnił m.in., że nie występowało z ww. wnioskami z uwagi na to, iż w poszczególnych latach objętych kontrolą wykonanie budżetu Izby w zakresie zaplanowanych wpływów z tytułu 2% odpisu od podatku rolnego było pełne, a nawet ponadstuprocentowe. Środki z tytułu odpisu otrzymywane od gmin województwa wielkopolskiego były wystarczające do realizacji zaplanowanych zadań.

(akta kontroli str. 1640, 1649-1650, 1779)

Dostrzegając elementy racjonalności w przedstawionej argumentacji, NIK wskazuje, że opisana praktyka skutkowała jednak pozbawieniem Izby dodatkowych, potencjalnych dochodów, które mogłyby np. (choćby częściowo) zrekompensować spadek dochodów WIR z lokat bankowych¹¹¹.

Izba nie uzyskiwała dochodów ze środków dotacji na realizację zadań zleconych lub powierzonych przez administrację rządową lub samorządową, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 2 uir.

(akta kontroli str. 1640)

WIR uzyskiwała natomiast dochody z tytułu realizacji projektów dofinansowanych w ramach KSOW:

- 1) w 2018 r.: „Pieczarka - od produkcji, aż po stół”, „Rolnicze wykorzystanie oraz ochrona wód przed zanieczyszczeniami” i „Prawo łowieckie w aspekcie społecznym, środowiskowym, rolniczym i ekonomicznym” - w łącznej kwocie 70 174,80 zł,
- 2) w 2019 r.: „Organizacje pozarządowe dla wielkopolskiej wsi”, „Pieczarka od A do Z”, „Rekreacja konna tradycja i współczesność” i „Od producenta do konsumenta” - w łącznej kwocie 53 501,59 zł,
- 3) w 2020 r.: „Rekreacja konna tradycja i współczesność”, „Poprzez tradycje w nowoczesność konferencja KGW” i „Nasze regionalne bogactwo na stoły” - w łącznej kwocie 68 342,24 zł.

Ponadto Izba uzyskała dochody w związku z realizacją:

- 1) projektu Inno4Grass¹¹² sfinansowanego ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu Ramowego Badań i Innowacji Horyzont 2020 - zgodnie z umową nr 727368, w kolejnych latach objętych kontrolą w kwotach: 68 408,74 zł, 46 184,33 zł i 35 500,28 zł.
- 2) Pikników rolniczych we współpracy z KRIR - w latach 2018, 2019 i 2020 w kwotach odpowiednio: 65 713,12 zł, 164 277,00 zł i 68 796,60 zł,
- 3) szkolenia „Normy i wymogi wzajemnej zgodności” zleconego przez ARMiR w 2020 r. - w kwocie 148 670,02 zł.

Łączna kwota dochodów z ww. tytułów w latach objętych kontrolą wyniosła: 204 296,66 zł, 263 963,12 zł i 321 309,14 zł.

¹¹¹ Wynikający m.in. z istotnego obniżenia oprocentowania lokat bankowych. Dochody z wpływów z oprocentowania rachunków bankowych oraz lokat (art. 35 ust. 1 pkt 8 uir) wyniosły w kontrolowanych latach: 21,5 tys. zł, 21,3 tys. zł i 1,80 tys. zł.

¹¹² Akronim istoty projektu o tytule „Wspólna przestrzeń innowacyjna dla zrównoważonej produktywności użytków zielonych w Europie”.

Izba nie świadczyła usług odpłatnych, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 7 uir.

WIR nie uzyskiwała dochodów z majątku (art. 35 ust. 1 pkt 4 uir), za wyjątkiem dochodów z tytułu posiadania udziałów w spółkach z o.o. (art. 35 ust. 1 pkt 3 uir). Dochody z tego tytułu wyniosły odpowiednio: 2,4 tys. zł, 10,9 tys. zł i 2,8 tys. zł¹¹³.

Pozostałe dochody Izby¹¹⁴ wyniosły łącznie odpowiednio: 54,2 tys. zł, 76,4 tys. zł i 40,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 1640)

Na podstawie art. 47 ust. 3 uir, w kontekście gospodarki środkami, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1 i 2 tej ustawy, Izba prowadziła jedną ewidencję finansowo-księgową dochodów, stosując do wszystkich swoich dochodów przepisy ufp. Zarząd Izby sporządzał sprawozdania z działalności finansowej WIR, w których przedstawiał realizację budżetu Izby za dany rok. Sprawozdania te były zatwierdzane uchwałami Walnego Zgromadzenia WIR¹¹⁵, a uchwały wysyłane były do Wojewody, jako organu nadzorczego.

(akta kontroli str. 1641)

2. Wydatki Izby w latach 2018, 2019 i 2020 zostały zaplanowane (po zmianach) w kwotach odpowiednio: 5 933,0 tys. zł, 4 598,4 tys. zł i 4 540,1 tys. zł, a ich wykonanie wyniosło odpowiednio 3 307,9 tys. zł, 3 746,8 tys. zł i 3 037,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 1569-1600)

Prezes obszernie wyjaśnił, m.in. że gospodarka finansowa Izby opiera się na budżecie uchwalanym na każdy rok kalendarzowy, a nadwyżka finansowa z roku poprzedniego jest istotnym elementem składowym budżetu roku następnego. Dodał, że budżet Izby nie jest typowym budżetem zamykającym się w obrębie jednego roku i ma swoją kontynuację w roku następnym. Gospodarka jest prowadzona w ten sposób celowo, aby zabezpieczyć ciągłość działalności w następnym roku, gdyż ustawowo gminy, które odprowadzają 2% odpisu od podatku rolnego na rachunek WIR, będący głównym dochodem z którego finansowana jest działalność Izby, mają na to termin do 5 kwietnia¹¹⁶. Prezes podkreślił, że bez utrzymywania nadwyżki z roku poprzedniego Izba nie miałaby środków na swoją działalność na trzy pierwsze miesiące roku. Ponadto WIR co cztery lata z własnych środków musi zorganizować i przeprowadzić wybory, na co musi również systematycznie „oszczędzać”, aby w roku wyborczym z tej nadwyżki na ten właśnie cel mogła skorzystać. Prezes podał również, że WIR przystępuje do tzw. konkursów grantowych, których tematyka jest zbieżna z zadaniami Izby. Są to m.in.: organizacja szkoleń rolniczych, konferencji, piknikowych imprez plenerowych promujących produkty pracy rolników itp. Często projekt realizowany w jednym roku kalendarzowym ze środków Izby zostaje rozliczony, ale Izba otrzymuje zwrot poniesionych wydatków dopiero w roku następnym. Budżet Izby przewiduje również sfinansowanie działań statutowych i ustawowych realizowanych przez rady powiatowe oraz utrzymanie środków w formie wyodrębnionej rezerwy.

(akta kontroli str. 1779-1780)

¹¹³ Dywidendy uzyskane w latach: 2018 r. – 2 423,16 zł, 2019 r. – 2 259,33 zł, w 2020 r. – 2 827,02 zł. Dodatkowo w 2019 r. WIR uzyskała wpływ środków w wysokości 8 621,70 zł z tytułu likwidacji spółki, której była udziałowcem.

¹¹⁴ Z następujących tytułów: refundacje poniesionych kosztów, refundacja opłat reprograficznych, wpływ środków z egzekucji, odsetki od nieterminowych wpłat z gmin, zwrot składek ZUS uznanych za nienależnie zapłacone, zwrot kaucji w związku z rozwiązaniem umowy najmu, wpłata na ubezpieczenie grupowe pracowników, refundacja kosztów zatrudnienia przekazana przez powiatowy urząd pracy, uzyskane odszkodowanie.

¹¹⁵ Nr 1 z 29 maja 2019 r., nr 1 z 19 czerwca 2020 r. i nr 1 z 29 marca 2021 r.

¹¹⁶ Por. art. 35 ust. 2 uir.

Struktura wydatków w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

- wynagrodzenia: 54,8 %, 48,2 % i 62,9 %,
- wydatki na usługi: 15,7 %, 14,6 % i 12,1 %,
- pozostałe wydatki (w tym m.in.: związane z realizacją zadań projektowych, podróże służbowe, składki do KRIR): 18,3 %, 27,0 % i 13,2 %,
- świadczenia na rzecz pracowników: 9,0 %, 8,3 % i 9,5 %,
- materiały: 2,1 %, 1,7 % i 2,2 %,
- podatki i opłaty: 0,1 %, 0,2% i 0,1 %.

(akta kontroli str. 1775)

Kontroli poddano próbę wydatków pozapłacowych Izby¹¹⁷. Zostały one poniesione wyłącznie na zadania określone w Statucie.

(akta kontroli str. 1783-1929)

Wydatki poniesione przez WIR, na podstawie umów cywilnoprawnych, na realizację zadań ustawowych lub zleconych w poszczególnych latach wyniosły:

- w 2018 r. 17 575 zł - dotyczyły one realizacji usług: sprzątnięcia pomieszczeń, informatycznych, pomocy przy organizacji spotkań i konferencji, tłumaczenia.
- w 2019 r. 22 248 zł (sprzątnięcie pomieszczeń, obsługa księgowa projektu, pomoc przy organizacji spotkań i konferencji, pomoc w przygotowaniu, wysyłce i deklaracji PIT - R dla członków komisji wyborczych),
- w 2020 r. 20 620 zł (sprzątnięcie pomieszczeń, obsługa księgowa projektu, pomoc przy organizacji spotkań i konferencji, usługi informatyczne).

(akta kontroli str. 1947)

Wykonawcy zadań zostali wybrani w trybie z wolnej ręki przez Zarząd WIR i Dyrektora. Każdorazowo projekt umowy był przedstawiany Zarządowi i do jej zawarcia konieczna była zgoda Zarządu oraz podpis na umowie jednego lub dwóch jego członków. Umowy zlecenia były zawierane również z byłymi pracownikami Izby znającymi specyfikę i charakter pracy. Kwoty były ustalane na podstawie negocjacji z wykonawcą.

(akta kontroli str. 1948)

Umowy były podpisywane przez Prezesa i Dyrektora. Zleceniobiorcy wystawiali rachunki za wykonanie zleceń, do których dołączane były ewidencje czasu realizacji umowy. Ewidencje te zatwierdzał Dyrektor. Na rachunkach zamieszczano klauzulę „Potwierdzam wykonanie zlecenia zgodnie z umową i zatwierdzam do wypłaty kwotę...”, którą podpisywał Dyrektor jako zleceniodawca. Rachunki były opatrzone pieczęcią „Sprawdzono pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym” oraz podpisami Dyrektora i Głównej Księgowej.

(akta kontroli str. 1947, 1949-1955)

W Izbie nie ewidencjonowano oddzielnie wydatków dotyczących poszczególnych zadań ustawowych. WIR w latach 2018-2020 nie ponosiła wydatków inwestycyjnych ani wydatków związanych z działalnością utworzonej przez nią spółki oraz innych spółek z o.o., w których posiadała udziały.

Zarząd Izby sporządzał sprawozdania z działalności finansowej, w których przedstawiał realizację budżetu WIR. Sprawozdania te były zatwierdzane uchwałami Walnego Zgromadzenia Izby. Następnie uchwały wysyłane były do Wojewody. Sprawozdania finansowe z realizacji budżetu WIR były zamieszczane na stronie internetowej Izby.

(akta kontroli str. 1775)

¹¹⁷ W 2018 r. - 434 770,77 zł (36,3% ww. wydatków), w 2019 r. - 477 492,77 zł (29,3 %), w 2020 r. - 294 334,91 zł (35,2 %).

3. Nadwyżka finansowa WIR na koniec lat 2018, 2019 i 2020 wynosiła odpowiednio: 1 819,5 tys. zł, 1 378,6 tys. zł i 1 793,6 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że planując budżet roczny zakładano deficyt, którego źródłem pokrycia byłby kredyt krótkoterminowy. Planowane kwoty deficytu w okresie lat 2018-2020 wynosiły odpowiednio: 108 325 zł, 277 707 zł, 320 000 zł. Zaciągnięcie kredytu nastąpiłoby tylko wtedy, gdyby WIR nie dysponowała wolnymi środkami na realizację celów określonych w budżecie. Ostatecznie Izba wykonała budżet zamykając poszczególne lata w kontrolowanym okresie nadwyżką. Na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą Izba nie posiadała zobowiązań wymagalnych.
(akta kontroli str. 1957, 1958)

Sytuacja finansowa Izby była przedmiotem kontroli Komisji Rewizyjnej. Komisja ta przeprowadzała po dwie kontrole w ciągu roku podczas swoich posiedzeń, za wyjątkiem roku wyborczego¹¹⁸, w którym przeprowadzono jedną kontrolę. Komisja ta kontrolowała wykonanie budżetu WIR oraz wnioskowała o udzielenie absolutorium Zarządowi WIR z tytułu wykonania budżetu.

Walne Zgromadzenie WIR uchwałami nr 1 z: 25 kwietnia 2018 r., 29 maja 2019 r. i 19 czerwca 2020 r.¹¹⁹ zatwierdziło sprawozdania Zarządu Izby z działalności statutowej i finansowej WIR.

(akta kontroli str. 1957)

4. WIR nie dysponowała składnikami majątku w postaci nieruchomości - gruntów, budynków, budowli, lokali - oraz środków transportu.

W ewidencji środków trwałych ujęte były, według wartości z dnia nabycia, urządzenia i maszyny stanowiące własność Izby, w tym sprzęt komputerowy i faxy (195 287,14 zł) oraz kserokopiarki (100 525,10 zł). Wartość umorzenia tych środków trwałych według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniosła 99,7%. W okresie objętym kontrolą Izba nie nabywała ani nie zbywała składników majątkowych. Składniki majątku WIR nie były wykorzystywane w działalności spółki utworzonej przez Izbę. Walne Zgromadzenie Izby nie podejmowało uchwał w sprawach nabycia i zbycia nieruchomości oraz obciążenia nieruchomości stanowiących własność Izby.
(akta kontroli str. 1959-1967, 2191-2221)

Izba nie posiadała własnego lokalu biurowego. Wydatki z tytułu najmu pomieszczeń na funkcjonowanie biura wojewódzkiego oraz 31 biur powiatowych w kolejnych latach objętych kontrolą wyniosły: 136 987,82 zł, 136 311,87 zł i 134 554,65 zł.

(akta kontroli str. 1959, 1968-1974)

Budynek przy ul. Gołęcińskiej 9e w Poznaniu, w którym Izba najmowała pomieszczenia na biuro był poddawany rocznym oraz pięcioletnim kontrolom okresowym, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹²⁰. Z protokołów kontroli wynikało, że budynek jest w dobrym stanie technicznym i nadaje się do użytkowania.

(akta kontroli str. 2255-2256)

W ocenie Dyrektora stan techniczny składników majątkowych umożliwiał realizację zadań ustawowych lub zleconych. Każde z biur było umeblowane i wyposażone w niezbędny sprzęt: telefon, komputer stacjonarny lub laptop, drukarkę, kserokopiarkę lub urządzenie wielofunkcyjne. Dyrektor podał, że zabezpieczono także stałe łącze do Internetu, a sprzęt był na bieżąco serwisowany, w miarę

¹¹⁸ W którym nastąpiła zmiana składu komisji i przeorganizowanie jej prac (2019 r.).

¹¹⁹ Uchwały w sprawie zatwierdzenia sprawozdań Zarządu WIR z działalności statutowej i finansowej WIR: XII WZ WIR V kadencji za rok 2017; XVII WZ WIR V kadencji za rok 2018; III WZ WIR VI kadencji za rok 2019.

¹²⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.

zgłaszanych potrzeb. Za stan techniczny najmowanych przez Izbę lokali odpowiadali właściciele budynków, w których się one znajdowały.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Izbie wystąpiły przypadki dokonywania wydatków przed dokonaniem stosownych zmian w planie finansowym WIR, a zmiany tego planu w grudniu każdego roku objętego kontrolą były jedynie dostosowaniem go do wydatków już dokonanych. Naruszało to art. 44 ust. 1 pkt 3 ufp w zw. z art. 47 ust. 3 uir, w świetle których dokonywanie wydatków ze środków publicznych następować może w granicach kwot określonych w planie finansowym, a do gospodarki środkami, o jakich mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1 i 2 uir, stosuje się odpowiednio przepisy ufp.

Pomimo ww. regulacji, w Izbie dokonywano następujących niżej wymienionych wydatków przed zmianą planu:

- 1) w roku 2018 w łącznej kwocie 132 018,61 zł, z tego:
 - a) wynikające z wprowadzenia projektów KSOW:
 - „Pieczarka od produkcji aż po stół” (13 154,61 zł),
 - „Rolnicze wykorzystanie oraz ochrona wód przed zanieczyszczeniami” (45 650,53 zł),
 - „Prawo łowieckie w aspekcie społecznym, środowiskowym i ekonomicznym” (20 515,35 zł),
 - b) środki zewnętrzne pozyskane i wydatkowane na działalność statutową rad powiatowych (5 350,00 zł),
 - c) wynikające ze zwiększenia środków na realizację Pikników 2018 we współpracy z KRIR (47 348,12 zł).
- 2) w roku 2019 w łącznej kwocie 81 041,98 zł, z tego:
 - a) wynikające z wprowadzenia projektów KSOW:
 - „Organizacje pozarządowe dla wielkopolskiej wsi” (21 616,51 zł),
 - „Pieczarka od A do Z” (14 217,43 zł),
 - „Rekreacja konna tradycja i współczesność” (11 314,19 zł),
 - „Od producenta do konsumenta” (12 064,14 zł),
 - b) środki zewnętrzne pozyskane i wydatkowane na działalność statutową rad powiatowych (1 040,76 zł),
 - c) wynikające z wprowadzenia do realizacji Szkolenia z zakresu "Normy i wymogi wzajemnej zgodności" w województwie wielkopolskim (20 788,95 zł).
- 3) w roku 2020 w łącznej kwocie 75 194,60 zł, z tego:
 - a) wynikające z wprowadzenia projektów KSOW:
 - „Rekreacja konna tradycja i współczesność” (10 596,77 zł),
 - „Poprzez tradycję w nowoczesność Konferencja KGW” (13 388,68 zł),
 - „Nasze regionalne bogactwo na stoły” (46 251,22 zł).
 - b) środki zewnętrzne pozyskane i wydatkowane na organizację forów rolniczych (4 957,93 zł).

Prezes wyjaśnił, że Walne Zgromadzenie WIR uchwalając budżet na następny rok kalendarzowy, planuje środki w formie wyodrębnionej rezerwy zaplanowanej na sfinansowanie zdarzeń i wydatków, których nie dało się przewidzieć na etapie konstruowania budżetu. Dotyczyło to w szczególności udziału Izby w potencjalnych programach i grantach, których mogłaby być beneficjentem, gdzie konieczne jest zaliczkowanie realizacji zadania środkami własnymi Izby. System taki został przyjęty odkąd Izba zrezygnowała z pracy do 30 kwietnia roku budżetowego na prowizorium budżetowym uchwalanym przez Zarząd. Walne Zgromadzenie Izby przyjmuje budżet na kolejny rok budżetowy jeszcze w miesiącach listopad/grudzień roku

bieżącego, stąd mogą się pojawić niewiadome odnośnie udziału WIR w realizacji potencjalnych zadań grantowych.

(akta kontroli str. 1698-1772, 1930-1942)

NIK podkreśla, że z formalnoprawnego punktu widzenia ww. okoliczności nie stanowią podstawy do dokonywania wydatków bez zmiany planu, albowiem ufp nie przewiduje w tym zakresie wyjątków. Wskazać też należy, że w uzasadnieniu do opinii w sprawie zmian w budżecie na 2018 r. Komisja Budżetowa WIR zawarła zastrzeżenie, że zwiększenie wydatków na zadania zlecone i powierzone w punkcie „Środki na realizację Pikników 2018 we współpracy z KRIR” o 47 348,12 zł, powinno być zaopiniowane jeszcze przed wydaniem tych środków i Komisja powinna o takich wydatkach wiedzieć.

(akta kontroli str. 1932)

OCENA CZĄSTKOWA

WIR wykorzystwała środki finansowe na realizację zadań ustawowych i statutowych. Kierując się dobrą sytuacją finansową Izby, nie wnioskowano natomiast do KRIR o wyrównanie dochodów w związku z udzielonymi w gminach ulgami, zwolnieniami, umorzeniami i zaniechaniem poboru podatku rolnego, pozbawiając się w ten sposób dodatkowych, potencjalnych środków. W każdym z trzech lat objętych kontrolą najpierw dokonywano niektórych wydatków, a dopiero potem wprowadzano je do planu finansowego WIR.

III. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań w celu zapewnienia:

Wnioski

- 1) każdorazowego sporządzania przez Komisję Rewizyjną protokołów pokontrolnych,
- 2) skutecznego weryfikowania kosztów podróży służbowych członków rad powiatowych i rozliczania ich zgodnie z przyjętymi w Izbie regulacjami,
- 3) dokonywania wszystkich wydatków po uprzednim wprowadzeniu stosownych zmian w planie finansowym WIR.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 21 lipca 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

Maciej Kowalski
Specjalista k.p.

Dyrektor

z up. Tomasz Nowiński
p.o. Wicedyrektor

.....
Podpis

.....
Podpis